

PROKURORŲ ETIKOS KOMISIJA

Prokurorams:

2026-07-09 Nr. 1.6.-19

<...>

Į 2026-04-29 prašymą

<...>

<...>

<...>

DĖL PROKURORŲ ETIKOS KOMISIJOS KONSULTACIJOS

Prokurorų etikos komisija (toliau – Komisija), gavusi ir išnagrinėjusi prokurorų <...>, <...>, <...>, ir <...> 2026 m. balandžio 29 d. kreipimąsi (reg. Nr. 17.9.-3669) dėl konsultacijos suteikimo, kuriuo prašoma suteikti konsultaciją klausimais:

1) ar prokuroras, Lietuvos šaulių sąjungos (toliau – LŠS) narys gali būti rinktinės kolegialių organų, pvz., rinktinės garbės teismo nariu, jeigu prokuroras eidamas šias pareigas neatstovaus Lietuvos Šaulių sąjungai kaip juridiniam asmeniui;

2) ar prokuroras, LŠS narys gali būti Lietuvos šaulių sąjungos kolegialių organų, pvz., garbės teismo nariu, jeigu prokuroras eidamas šias pareigas neatstovaus Lietuvos Šaulių sąjungai kaip juridiniam asmeniui;

3) ar prokuroras, dalyvaudamas LŠS veikloje gali užimti kuopos vado ar jo pavaduotojo, būrio vado ar jo pavaduotojo, skyriaus vado ar jo pavaduotojo, ar kitas analogiškas pareigas, jeigu prokuroras eidamas šias pareigas neatstovaus Lietuvos Šaulių sąjungai kaip juridiniam asmeniui,

p a ž y m i:

Komisija, 2026 m. kovo 23 d. teikdama konsultaciją dėl ankstesnio kito prokuroro kreipimosi, jau yra nurodžiusi, kad prokuroras gali dalyvauti LŠS veikloje, tapti šauliu, duoti šaulio priesaiką. Taip pat Komisija yra nurodžiusi, jog dalyvavimo LŠS veikloje apimtys ir forma privalo būti derinama su Prokuratūros įstatyme įtvirtinto teisinio reguliavimo sąlygomis bei Prokurorų etikos kodekse, patvirtintame Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2023 m. rugsėjo 18 d. įsakymu Nr. I-192 (aktuali redakcija, galiojanti nuo 2023-10-02), (toliau – Prokurorų etikos kodeksas) nustatytais principais bei suderinama su prokuroro teisiniu statusu, įtvirtintu Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Prokuratūros įstatyme.

Komisija šioje konsultacijoje atkreipė dėmesį, kad:

1) prokuroras, tapęs LŠS nariu, neturėtų eiti jokių skiriamų ar renkamų pareigų;

2) šaulio pareigas gali vykdyti laisvu nuo tiesioginių prokuroro funkcijų vykdymo laiku;

3) pasiūlyta tapimo LŠS nariu faktą išviešinti Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo įstatymo nustatyta tvarka ir terminais;

4) rekomenduota apie tapimo LŠS nariu faktą informuoti tiesioginį vadovą;

5) nurodyta, kad dalyvavimo LŠS veikloje apimtys ir forma privalo būti derinama su Prokurorų etikos kodekse, patvirtintame Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2023 m. rugsėjo 18 d. įsakymu Nr. I-192 (aktuali redakcija, galiojanti nuo 2023-10-02), nustatytais principais.

Komisija, vadovaudamasi 2026 m. kovo 23 d. konsultacijoje jau pateiktais išaiškinimais, jų pagrindu teikia papildomą konsultaciją ir primena, jog pagal Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo (toliau – Prokuratūros įstatymas) 21 straipsnio 1 dalį, prokurorai, tenkindami savo profesinius, kultūrinius ir socialinius poreikius, gali jungtis į profesines sąjungas ir asociacijas.

Vertindama kiek ir kokia forma prokurorai gali dalyvauti asociacijų veikloje, Komisija atkreipia dėmesį, kad 2014 m. gruodžio 17 d. buvo parengta Konsultacinės Europos prokurorų tarybos Nuomonė Nr. 9 (2014 m.) „Dėl Europos normų ir principų, susijusių su prokurorais“, pavadinta „Romos chartija“, kurios 4.2 skirsnyje apibrėžtos pagrindinės prokurorų laisvės ir nurodyta, jog prokurorai gali įgyvendinti saviraiškos ir žodžio laisvės teisę bei teisę jungtis į asociacijas tokiu pačiu būdu, kaip ir kiti visuomenės nariai, tačiau įgyvendindami šias teises, jie privalo atsižvelgti į pareigą elgtis diskretiškai ir nepakenkti visuomenėje vyraujančiai nuomonei dėl prokuroro nepriklausomumo, nešališkumo ir sąžiningumo (100 p.).

Komisija atkreipia dėmesį, kad remiantis Prokuratūros įstatymo 29 straipsniu, prokurorams taikomi tam tikri jų veiklos apribojimai. Visų pirma prokuroras negali eiti kitų renkamų ar skiriamų pareigų ir dirbti kitose įstaigose, įmonėse ar organizacijose, išskyrus mokslinį, pedagoginį darbą, kūrybinę veiklą arba atvejus, kai nustatyta tvarka deleguojamas ar skiriamas į tarptautines, Europos Sąjungos ar užsienio valstybių institucijas, dalyvauja Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose, kuriuose vykdoma su prokuratūros misija ir tikslais susijusi veikla (Prokuratūros įstatymo 29 str. 1 d.).

Taip pat prokuroras negali gauti kito atlyginimo, išskyrus prokuroro darbo užmokestį, Europos deleguotojo prokuroro darbo užmokestį, atlyginimą už kūrybinę veiklą, mokslinį ar pedagoginį darbą, dalyvavimą teisės aktų projektų rengimo grupėse ir komisijose, jei šis darbas neįeina į prokuroro pareigas, išmokas iš Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių lėšų pagal paramos teikimo projektų sutartyse nustatytas sąlygas (Prokuratūros įstatymo 29 str. 2 d.).

Komisija pažymi, jog prokuroro pareigų nesuderinamumą su tam tikromis kitomis pareigomis ar kitu darbu lemia specialus prokuroro teisinis statusas, sąlygotas prokuroro nepriklausomumo principo išsaugojimo vykdant profesines funkcijas.

Pagal Prokuratūros įstatymo 11 straipsnio 2 dalį, atlikdamas savo funkcijas, prokuroras yra nepriklausomas nuo kitų valstybės valdžios institucijų, pareigūnų, politinių partijų, politinių ir visuomeninių organizacijų ir kitų asmenų ir klauso tik Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų. Be to, prokurorams negali būti daromas joks politinis, ekonominis, psichologinis, socialinis spaudimas ar kitoks neteisėtas poveikis, kurie galėtų turėti įtakos jų priimamiems sprendimams, asmenims draudžiama duoti prokuratūrai įstatymuose nenustatytų pavedimų ar įpareigojimų arba kitaip kištis į prokurorų veiklą (Prokuratūros įstatymo 11 str. 3 d.).

Prokuroro nepriklausomumo ir nešališkumo principo įgyvendinimas priklauso ne tik nuo įstatymuose nustatytų sąlygų, tačiau ir nuo paties prokuroro elgesio ir veiksmų konkrečioje gyvenimiškoje situacijoje. Prokuroras savo elgesiu ir pasirinkimais privalo susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, kurie ne tik tiesiogiai riboja prokurorui taikomą nepriklausomumo ir nešališkumo principą, bet ir savo veiksmais ar elgesiu sukuria prielaidas ateityje kilti grėsmei šių principų laikymuisi. Tokias rizikas, be kita ko, padidina pareigos, kurios tam tikrais aspektais yra susijusios su valdymo (administracinių) funkcijų vykdymu.

Kreipimesi prašoma išaiškinti, ar prokuroras, kuris yra LŠS narys, gali būti rinktinės kolegialių organų, pvz., rinktinės garbės teismo nariu, LŠS kolegialių organų, pvz., garbės teismo nariu, ar gali užimti kuopos vado ar jo pavaduotojo, būrio vado ar jo pavaduotojo, skyriaus vado ar jo pavaduotojo, ar kitas analogiškas pareigas, jeigu prokuroras eidamas šias pareigas neatstovaus LŠS kaip juridiniam asmeniui.

Komisija, posėdyje įvertinusi teisinio reguliavimo sąlygas ir LŠS 2026 m. birželio 12 d. rašte (reg. Nr. (1.13)V3-914) pateiktą nuomonę, atkreipia dėmesį, kad remiantis Lietuvos Respublikos Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo (toliau – LŠSĮ) nuostatomis ir atsižvelgiant į organizacijos vaidmenį valstybės gynyboje, LŠS nariai (pilnamečiai šauliai) yra skirstomi į keturias pagrindines kategorijas:

1. Priklausantys koviniams būriams – šaulių rinktinių padaliniais, savanoriškumo pagrindu sudaromiems iš pilnamečių šaulių, kurie neatlieka tikrosios karo tarnybos.

2. Priklausantys LŠS specializuotiems vienetams – LŠS padaliniais, sudarytiems savanoriškumo pagrindu iš pilnamečių šaulių, kurie neatlieka tikrosios karo tarnybos ir netarnauja LŠS koviniuose bei komendantiniuose ginkluoto pasipriešinimo vienetuose, skirtiems logistikos, kibernetinio saugumo, komunikacijos, medicinos, ryšių organizavimo, žmonių paieškos, gelbėjimo, evakuacijos ir kitoms specifinėms užduotims atlikti.

3. Priklausantys komendantiniams LŠS ginkluoto pasipriešinimo vienetams – LŠS padaliniais, savanoriškumo pagrindu sudaromiems iš pilnamečių šaulių, kurie neatlieka tikrosios karo tarnybos ir netarnauja LŠS specializuotuose vienetuose bei koviniuose būriuose.

4. Neginkluoto pasipriešinimo šauliai – pilnamečiai šauliai, kurie netarnauja LŠS koviniuose būriuose, komendantiniuose ginkluoto pasipriešinimo ar specializuotuose vienetuose ir neatlieka tikrosios karo tarnybos, tačiau organizuoja bei vykdo neginkluotą pilietinį pasipriešinimą ir teikia neginkluotą pagalbą ginkluotosioms pajėgoms bei valstybės ir savivaldybių institucijoms.

Vadovaujantis LŠSĮ 39 straipsnio 1 dalimi ir 40 straipsnio 1 dalimi, LŠS kovinių būrių, ginkluoto pasipriešinimo ir specializuotų vienetų šauliais gali būti tik asmenys, kurie neatlieka tikrosios karo tarnybos, nėra įtraukti į civilinio mobilizacinio personalo rezervą ir nėra valstybės institucijų ar įstaigų, kurios įvedus karo padėtį ar ginkluotos gynybos nuo agresijos (karo) metu tampa ginkluotųjų pajėgų dalimi, pareigūnai.

Pažymėtina, kad remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. vasario 12 d. nutarimu Nr. 85 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. sausio 5 d. nutarimo Nr. 23 „Dėl Lietuvos Respublikos mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“, valstybinėms mobilizacinėms užduotims gyvybiškai svarbioms valstybės funkcijoms atlikti yra pasitelkiama ir Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, kuri turėtų užtikrinti prokuratūros veiklą, baudžiamojo persekiojimo ir ikiteisminio tyrimo organizavimą, todėl šios institucijos darbuotojai ir prokurorai yra įtraukiami į civilinį mobilizacinį personalo rezervą (toliau – CMPR).

Įvertinus šiuos imperatyvius reikalavimus, darytina išvada, kad asmenys, kurie pagal savo tiesiogines profesines pareigas yra įtraukti į CMPR – įskaitant ir prokurus – negali užimti jokių (nei vadovaujančių, nei eilinio šaulio) pareigų koviniuose, komendantiniuose ar specializuotuose padaliniuose. Mobilizacijos atveju šių asmenų teisinė pareiga yra užtikrinti nepertraukiamą prokuratūros sistemos funkcionavimą. Vadinasi, prokurorai, esantys CMPR sudėtyje, LŠS veikloje turi teisę dalyvauti išimtinai tik kaip neginkluoto pasipriešinimo šauliai, vykdydami pilietinio ugdymo, švietimo, paramos ar kitas su ginkluota gynyba nesusijusias funkcijas.

Komisija pažymi, kad tiek teisėjams, tiek ir prokurorams yra keliami aukštesni nepriklausomumo ir lojalumo reikalavimai, todėl papildomas prokurorų dalyvavimas tam tikrų organizacijų veikloje ir (ar) valdymo funkcijas vykdančiuose organizacijų padaliniuose kiekvienu atveju turėtų būti prokurorų individualiai vertinamas laikantis Prokurorų etikos kodekso reikalavimų.

Komisija primena, kad ankstesnėse konsultacijose jau yra nurodžiusi esminius asmens, užimančio prokuroro pareigas, galimos papildomos veiklos vykdymo sąlygas. Prokuroras, tapdamas LŠS nariu, turi suvokti savo kaip prokuroro teisinę padėtį bei vykdomų funkcijų svarbą, jų apimtį ir teikti tam prioritetą. Prokuroras, veikdamas privačiame gyvenime, o šiuo konkrečiu atveju veikdamas LŠS, turėtų atidžiai įvertinti prisiimamus teisinius įsipareigojimus, kurie turėtų būti derinami su prokuroro vykdomomis funkcijomis ir teisiniu statusu. Taigi prokurorai turėtų kiekvienu konkrečiu atveju individualiai įsivertinti su atitinkamomis pareigomis susijusias ar galinčias kilti rizikas prokuroro nepriklausomumui, nešališkumui, interesų konfliktų prevencijai, visuomenės pasitikėjimui prokuratūra, laikytis kitų Prokurorų etikos kodekse įtvirtintų principų.

Prokurorai, vadovaudamiesi Prokurorų etikos kodekso nuostatomis, privalo užtikrinti teisingumo ir nešališkumo principų įgyvendinimą, nekonsultuoti asmenų teisiniais klausimais įstatymų nenumatytais atvejais, laikytis duotos prokuroro priesaikos; elgtis politiškai neutraliai ir korektiškai, viešai nereikšti savo politinių įsitikinimų, didžiąją savo laiko dalį skirti tiesioginių prokuroro funkcijų vykdymui bei su tuo susijusiai veiklai, neprisiimti įsipareigojimų ar nesiimti veiklos, kuri trukdys tinkamai atlikti prokuroro pareigas ar apribos asmens kaip prokuroro

veiksmus, vengti interesų konflikto regimybės, nepažeisti Prokuratūros įstatymo 29 straipsnyje nustatyto draudimo eiti kitas renkamas ar skiriamas pareigas.

Komisija atkreipia prokurorų dėmesį į Prokuratūros įstatymo 40 straipsnio 2 dalies 3 punktą ir siūlo kiekvienu konkrečiu atveju įsivertinti, ar nėra pagrindo papildomai vykdomas pareigas deklaruoti viešųjų ir privačių interesų deklaracijose teisės aktų nustatyta tvarka ir pagrindais, taip pat apie savo papildomą veiklą informuoti tiesioginį vadovą.

Komisijos pirmininkė

Ugnė Rinkevičienė